

Innspill fra SIU til langtidsplan for forskning og høyere utdanning

Senter for internasjonalisering av utdanning takker for muligheten til å gi innspill til arbeidet med å revidere langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. SIU baserer sitt innspill i sin strategi, som legger til grunn at styrket internasjonalisering er viktig for å gi norsk utdanning et kvalitetsløft, og for å svare på samtidige og fremtidige utfordringer. Et mer globalisert arbeidsliv, klimautfordringer, migrasjon, teknologiutvikling, omstilling i norsk økonomi og store endringer i utdanningssektoren er alle faktorer som stiller krav til internasjonalisering i utdanningene.

Hovedpunkter i SIUs innspill til revidert langtidsplan for forskning og høyere utdanning:

- Langtidsplanen må integrere Kvalitetsmeldingens ambisjoner, mål og tiltak.
- Langtidsplanen bør sikte mot større utnyttelse av sentraliserte tiltak i Erasmus+. Et grep for å oppnå dette kan være å bruke norske virkemidler mer målrettet for å rekruttere til økt bruk av de minst brukte virkemidlene i Erasmus+, f. eks. Kunnskapsallianser.
- Langtidsplanen bør ta sikte på å styrke arbeidet med økt praksis i utdanningene, så vel nasjonalt som internasjonalt.
- Langtidsplanen bør sikte mot at det gjennom den nasjonale arenaen for kvalitetsutvikling i høyere utdanning, som ble introdusert i Kvalitetsmeldingen, skal kunne utvikles et mer helhetlig virkemiddelapparat der internasjonalt samarbeid inngår som et ledd i sektorens kvalitetsarbeid.
- Langtidsplanen må understreke tydelig den viktige rollen universiteter og høyskoler må ha innenfor etter- og videreutdanning i en tid preget av behov for endring og omstilling.
- Langtidsplanen bør legge til rette for at virkemidler for samarbeid med prioriterte land preges av langsiktighet og tilstrekkelig fleksibilitet for å svare på endringer i interesser og prioriteringer.

Sammenhengen mellom Kvalitetsmeldingen og Langtidsplanen

I ordskiftet om langtidsplanen har mange gitt uttrykk for at planen vier utdanning for lite plass. Regjeringen har også selv tydelig signalisert at det å integrere utdanningsaspektet bedre i planen er et viktig mål med revisjonsarbeidet.

Grunnlaget for å inkludere høyere utdanning i en revidert langtidsplan foreligger nå i Meld. St. 16 (2016–2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning. Utfordringer, mål og tiltak fra Kvalitetsmeldingen må tas inn i Langtidsplanen, og planen må formuleres slik at den blir et godt verktøy for implementeringen av stortingsmeldingen. SIU ønsker i sitt innspill å gi noen synspunkter på hvordan dette mest hensiktsmessig kan gjøres.

Fra 1.1.2018 inngår SIU i et nytt kvalitetsorgan sammen med Norgesuniversitetet og Program for kunstnerisk utviklingsarbeid. En viktig oppgave for den nye organisasjonen blir å forvalte den nasjonale arenaen for kvalitet i høyere utdanning, som ble lansert i Stortingsmelding 16. Programmer og tiltak som omtales i dette innspillet, vil bli en del av denne helhetlige arenaen for økt kvalitet i

høyere utdanning. Arenaen vil være en viktig komponent i arbeidet med å nå målene i Langtidsplanen.

Bedre samspill mellom forskning og utdanning – også i det internasjonale samarbeidet

I tillegg til at forholdet mellom forskning og utdanning må endres når det gjelder status, prioritering og meritteringssystemer, slår Kvalitetsmeldingen fast at utdanningen må gjøres mer forskningsbasert. Forskningsaktiviteter og –metoder må i større grad prege studentenes utdanning.

Styrket kobling mellom utdanning og forskning har vært en viktig prioritet i SIUs arbeid over tid, og en rekke av virkemidlene SIU forvalter har slike koblinger som mål. Gjennom internasjonalt samarbeid som omfatter forskning og utdanning føres studentene inn i fagets internasjonale diskurs, slik det er uttrykt i Kvalitetsmeldingen. I tillegg kan slike samarbeider bidra til å styrke samspillet mellom utdanning og forskning i institusjoner og fagmiljøer.

I videre utvikling av virkemidler er det viktig å tenke på sammenhengen mellom utdanning og forskning, og hvordan de to områdene best kan berike hverandre.

På europeisk nivå er incentivene for utdanning, forskning og innovasjon atskilt i ulike programmer, henholdsvis Erasmus+ og Horisont2020. I arbeidet med å knytte forskning og utdanning tettere sammen er det viktig å søke størst mulige synergier mellom programmene. Det innebærer dialog med EU frem mot neste programperiode, og ulike tiltak i Norge. Det er positivt at EU-indikatoren i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler har blitt utvidet til å omfatte Erasmus+, men det bør også brukes midler til prosjektetableringsstøtte for Erasmus+, slik det gjøres i Horisont 2020.

Bedre samspill med praksisfeltet og økt arbeidslivsrelevans i utdanningene

Kvalitetsmeldingen legger stor vekt på bedret samspill mellom forskning, utdanning og praksisfeltet. Samspillet med praksisfelt og arbeidsliv er en generell utfordring på nasjonalt nivå, samtidig som det er viktig å vareta den internasjonale dimensjonen særskilt. Det er økende grad viktig at studenter gis muligheter til å forberede seg på et arbeidsliv som er internasjonalt både innenfor og utenfor Norge. Internasjonal praksis vil tilføre det norske arbeidslivet viktig kompetanse.

Erasmus+ legger til rette også for praksisutveksling i Europa. Muligheten programmet gir for praksisutveksling i Europa er relativt lite brukt, noe som må ses i sammenheng med at praksis i norsk høyere utdanning tradisjonelt har stått svakt. Når den høyere utdanningssektoren etter Kvalitetsmeldingen forsterker arbeidet med en mer praksisnær utdanning, er det viktig å ha treffsikre virkemidler som kan øke effekten av institusjonenes innsats og som ikke er begrenset til Europa.

SIU valgte i 2017 å satse på en pilot for praksismobilitet til de prioriterte samarbeidslandene utenfor Europa. Tiltaket, som har fått navnet Intern Abroad, har blitt møtt med stor interesse, ikke minst fra bedrifter og organisasjoner i strategilandene som ønsker å etablere samarbeid med norske universiteter og ta imot norske studenter på praksis. Initiativene til samarbeid kommer altså ofte fra bedriftene selv. Dette er delvis et resultat av at SIU samarbeider med Innovasjon Norge om tiltaket, og delvis et resultat av at dette er et spisset tiltak som bedriftene lettere ser verdien av. Langtidsplanen bør ta sikte på å styrke arbeidet med økt praksis i utdanningene, så vel nasjonalt som internasjonalt.

Langtidsplanens ambisjoner er blant annet knyttet til konkurransekraft og innovasjonsevne. Gitt slike ambisjoner bør planen i sterkere grad tuftes på et livslang læring-perspektiv. Langtidsplanen må

understreke tydelig den viktige rollen universiteter og høyskoler må ha innenfor etter- og videreutdanning i en tid preget av behov for endring og omstilling.

Økt internasjonalisering for økt kvalitet

Kvalitetsmeldingen slår fast at internasjonalisering er en forutsetning for kvalitet. For forskning er det selvsagt at utvikling og kvalitetsheving foregår gjennom internasjonale, faglige samarbeid. Dette har ikke vært like selvsagt på utdanningsfeltet. Gjennom deltakelse i partnerskapsprogram hever norske institusjoner og fagmiljø kvaliteten på norsk utdanning gjennom faglig samarbeid. Den nasjonale arenaen for kvalitetsutvikling i høyere utdanning som ble introdusert i Kvalitetsmeldingen, vil kunne utvikle et mer helhetlig virkemiddelapparat der internasjonale samarbeid inngår som ledd i sektorens kvalitetsarbeid.

De utdanningsrettede virkemidlene som per i dag mest systematisk retter seg mot den type utfordringer og forbedringsområder Kvalitetsmeldingen er opptatt av, er Erasmus+. Gjennom mobilitet, samarbeid for innovasjon og utvikling av god praksis samt støtte til politikkutvikling utgjør programmet Erasmus+ en arena for kvalitetsutvikling. I deler av Erasmus+ er den norske deltakelsen god. I de delene som forvaltes av Europakommisjonen sentralt – som Kunnskapsallianser – er deltakelsen for lav, men det har vært en positiv utvikling i løpet av programperioden. Deler av Erasmus+ utgjør derfor i noen grad et uutnyttet potensial for norsk høyere utdanning, og langtidsplanen bør sikte mot større utnyttelse.

Et grep for å oppnå dette kan være å bruke norske virkemidler mer målrettet for å rekruttere til økt bruk av de minst brukte virkemidlene i Erasmus+.

Studentutveksling og internasjonalt orienterte fagmiljø

Kvalitetsmeldingen satte som mål at 20 prosent av uteksaminerte studenter i 2020 skal ha vært på utveksling i utlandet. På lengre sikt er målet at halvparten av studentene skal ha et utvekslingsopphold. I dag er det store forskjeller mellom utdanningstypene i omfanget av utveksling. På visse studieprogrammer reiser allerede halvparten av studentene på utveksling, mens en rekke studier med høye studenttall knapt har utveksling i det hele tatt. Langtidsplanen må gjenspeile målene i Kvalitetsmeldingen.

Kvalitetsmeldingen og NOKUTs studietilsynsforskrift setter rammer for institusjonenes videre arbeid med studentutveksling. Den helhetlige gjennomgangen av studieprogrammene som institusjonene skal foreta, må blant annet føre til mobilitetsvinduer og muligheter for utveksling. Samtidig forutsetter studietilsynsforskriften at den faglige relevansen av utvekslingen sikres.

De store forskjellene i studentutveksling mellom ulike fagområder og utdanningstyper sier noe om ulikheter i internasjonal orientering i fagmiljøene. NOKUTs studietilsynsforskrift forutsetter at studieprogrammene tilbys av fagmiljøer som deltar i internasjonale nettverk og samarbeid. Det er viktig at fagmiljøene oppfyller bestemmelsene på dette punktet med tanke på kvalitetsutviklingen generelt og tilbud om internasjonalisering i studiene spesielt.

Satsing på prioriterte land

I satsningen mot prioriterte samarbeidsland er kvalitet et sentralt mål. SIU administrerer flere virkemidler som stimulerer til samarbeid om både forskning og utdanning med prioriterte land utenfor Europa, som UTFORSK, INTPART og Nord-Amerikaprogrammet. Erfaringene viser at slike målrettede tiltak skaper økt interesse og stor aktivitet og påvirker hvordan sektoren orienterer seg.

Det er viktig å ha en tilstrekkelig langsiktighet og forutsigbarhet i satsningene, samtidig som virkemidlene er fleksible nok til å svare på endringer og skiftende geografiske prioriteringer.

Samarbeidet med prioriterte land gjelder også norske institusjoners og fagmiljøers samarbeid med utviklingsland gjennom virkemidlene NORPART og NORHED. Slikt samarbeid representerer en lang og sterk tradisjon i norsk høyere utdanning og forskning, og er viktig for langtidsplanens mål om å løse store globale samfunnsutfordringer, som formulert i FNs bærekraftmål.